

Motion till riksdagen 2025/26:502

av **Annika Hirvonen m.fl. (MP)**

Stärkta rättigheter för arbetskraftsinvandrare

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att värna en efterfrågestyrd arbetskraftsinvandring till Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera arbetet mot utnyttjande av migrantarbetare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträde för regionala skyddsombud och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en rättighet för arbetstagare att få information om vilka rättigheter anställda har på den svenska arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillsyn och samarbete mellan myndigheter för att upptäcka utnyttjande av arbetstagare som kommit till Sverige för att arbeta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sluta straffa arbetstagare för arbetsgivarens fel och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta sanktioner mot arbetsgivare som fuskar med reglerna om arbetskraftsinvandring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet för arbetstagaren att få skadestånd om arbetsgivaren avsiktligt inte levt upp till villkor som gäller enligt lag, kollektivavtal eller det anställningsavtal som legat till grund för arbetstillståndet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetstagare bör ha möjlighet att stanna i Sverige under den tid som krävs för att genomföra en rättslig tvisteprocess och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli möjligt för arbetskraftsinvandrare att byta arbetsgivare och yrke, även under den första tillståndspanen, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara möjligt att ha flera arbetsgivare samtidigt och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en servicefunktion för att framför allt små och medelstora företag ska undvika att göra misstag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetskraftsinvandrare bör ges möjlighet att resa ut ur Sverige även under den period en förlängningsansökan handläggs och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förlänga omställningstiden för arbetskraftsinvandrare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra möjligheten till spårbyte och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att personer som redan etablerat sig och arbetar i Sverige ska få fortsätta arbeta här och förnya sina arbets- och uppehållstillstånd från Sverige och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera systemet för att förebygga missbruk av spårbyte och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa godtyckliga lönegränser för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdatering av nya gymnasielagen och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ingen ska förlora rätten till permanent uppehållstillstånd enligt nya gymnasielagen till följd av att Migrationsverket haft olagligt långa handläggningstider, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Sverige har en åldrande befolkning och totalt sett en brist på arbetskraft

Kompetensbristen är ett av de största hindren för företag i Sverige att utvecklas, expandera och behålla konkurrenskraft. Den internationella matchningen av arbetskraft ökar förutsättningarna för företag att hitta den specifika kompetens som behövs för att de ska kunna växa och utveckla sin verksamhet. Utöver matchningsproblematiken innebär också den demografiska utmaningen att det finns ett stort behov av arbetskraftsinvandring under kommande decennier. Försämrade villkor och förutsättningar för arbetskraftsinvandrare, såsom långa handläggningstider på Migrationsverket eller en ökad risk att få sitt uppehållstillstånd återkallat på grund av mindre misstag, minskar Sveriges attraktionskraft och riskerar att hindra en nödvändig kompetensinvandring. En väl fungerande arbetskraftsinvandring bidrar till ökat välbefinnande i landet och möjliggör för individer att utvecklas och skapa en bättre livssituation.

Utbildning är viktigt för att råda bot på arbetskraftsbristen i många branscher, men även om varenda arbetslös kom i arbete kommer vi inte att räcka till när behoven växer i välfärden, särskilt äldreomsorgen och polisen ska växa, försvaret ska växa, och näringslivet

största utmaning för att växa är kompetens. Vi behöver därför också rekrytera människor till Sverige för att arbeta.

Även inom resten av EU står vi med likartade utmaningar med en åldrande befolkning. Även om arbetskraft från andra EU-länder är av betydelse kommer vi även att behöva arbetskraft från tredjeland genom arbetskraftsinvandring.

Vårt land är en plats dit människor vill komma för att jobba, studera och forska. Genom att erbjuda bra arbetsvillkor och korta handläggningstider hoppas vi att fler vill leva och arbeta här. En öppen arbetskraftsinvandring är viktig för Sveriges utveckling och ekonomi, för företagen som kan hitta arbetskraft och för alla dem som får en chans att arbeta i Sverige. Miljöpartiet är stolta över Sveriges öppna system för arbetskrafts-invandring och vill utveckla det ytterligare. Vi vill att det ska gå snabbare för företag att rekrytera och att arbetstagares rättigheter ska förbättras. Ingen ska utnyttjas på Sveriges arbetsmarknad. Därför föreslår vi att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att värna den efterfrågestyrda arbetskraftsinvandringen till Sverige och tillkännager detta för regeringen.

Reformer i arbetskraftinvandringen sedan 2008

Sverige har sedan 2008 ett efterfrågestyrt regelverk för arbetskraftsinvandring, som Miljöpartiet tillsammans med den dåvarande borgerliga regeringen var med om att införa, där de enskilda arbetsgivarnas bedömning av arbetskraftsbehovet är utgångspunkt. För att beviljas arbetstillstånd måste dock två grundläggande förutsättningar vara uppfyllda. Dels måste anställningen göra det möjligt för arbetstagaren att försörja sig, dels får inte lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor vara sämre än vad som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom branschen.

Under mandatperioden 2010–2014 genomförde Miljöpartiet och den dåvarande borgerliga regeringen ett par förändringar i lagstiftningen eftersom det framkommit uppgifter om att oseriösa arbetsgivare missbrukade regelverket. En förändring som genomfördes var att arbetstillstånd ska kunna återkallas om det visar sig att förutsättningarna för tillståndet inte är uppfyllda. Det infördes också en straffsanktionerad uppgiftsskyldighet om anställningsvillkor för arbetsgivare, Migrationsverket fick möjlighet att genomföra s.k. efterkontroller och omställningsperioden, dvs. tiden för att söka ett nytt arbete när en anställning upphört, förlängdes från tre till fyra månader. Tidsgränsen för hur länge en asylsökande behöver ha haft ett arbete för att kvalificera sig för spårbyte till arbetskraftsinvandring sänktes från 6 till 4 månader. Det genomfördes också förändringar som gjorde det enklare att få permanent uppehållstillstånd för arbetskraftsinvandrare.

Under förra mandatperioden visade det sig att tillämpningen av de regler som infördes mandatperioden innan blev väldigt strikt och gjort att arbetskraftsinvandrare avvisades på grund av mindre, bagatellartade fel. Därför förändrade S-MP-regeringen reglerna så att det ska gå att själv rätta till fel i efterhand, och en dom från Migrationsöverdomstolen har också lättat upp regelverket så att arbetskraftsinvandrare inte ska drabbas av att arbetsgivaren gjort mindre misstag. Om dessa förändringar visar sig otillräckliga behöver fler åtgärder vidtas. Det är helt orimligt att smärre fel och misstag ska leda till att personer som arbetar i Sverige utvisas.

2022 medverkade Miljöpartiet till ytterligare reformer av arbetskraftsinvandringen där bland annat ett nytt uppehållstillstånd infördes för vissa högkvalificerade och välutbildade

personer, lagändringar för att arbetskraftsinvandrare inte ska utvisas på grund av mindre fel, krav på att ett anställningsavtal ska finnas för ett arbetstillstånd, krav på att arbetsgivare kan bli skyldiga att anmäla om anställningsvillkoren ändras och blir mindre förmånliga. Det infördes även en möjlighet för Migrationsverket att kräva att en arbetsgivare redovisar arbetsvillkoren för en utlänning som beviljats arbetstillstånd. Brottet organiserad människosmuggling utvidgades även till att omfatta arbetstillstånd som utfärdats på osanna uppgifter.

Det finns fortfarande allvarliga problem med att oseriösa företag lurar, utnyttjar eller exploaterar arbetskraftsinvandrare. Människor utan ett socialt skyddsnät avskärmats från samhället och tvingas arbeta på villkor under de som utlovats och långt under de villkor och regler som är fastslagna. Därför finns det mycket mer som behöver göras.

Tillträde för regionala skyddsombud

2020 föreslog S-MP-regeringen att ett regionalt skyddsombud ska få utses för ett arbetsställe där en lokalavdelning inom ett förbund eller en med sådan avdelning jämförlik sammanslutning av arbetstagare är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till arbetsgivaren på arbetsstället, även om sammanslutningen saknar medlemmar på arbetsstället. Huvudskälet till förslaget handlar om säkerställande av att arbetsmiljöregler efterlevs. Eftersom arbetskraftsinvandrare kan ha svårare att tillvarata sina rättigheter i Sverige kan den här reformen ha särskilt stor betydelse för den gruppen. Riksdagen röstade den gången ner förslaget. Mot bakgrund av att riksdagens samtliga partier i olika sammanhang uttalat att det är angeläget att motverka fusk och utnyttjande av medborgare från andra länder som arbetar i Sverige bör frågan prövas på nytt.

I vissa verksamheter finns en mycket hög andel arbetstagare som rest till Sverige för att arbeta, ibland bara över en säsong. Bland dessa arbetstagare är anslutningen till fackföreningar särskilt låg. Dessutom kan man förvänta sig att kunskapen om svenska regler om arbetsmiljö m.m. är låg i denna grupp. Därför skulle tillträde för regionala skyddsombud till dessa arbetsplatser kunna spela en särskilt viktig roll för att säkerställa en god arbetsmiljö och att gällande regler följs.

Miljöpartiet föreslår emellertid att en ny reglering även ska ge tillträdesrätt för regionala skyddsombud till arbetsplatser där föreningen har eller brukar ha medlemmar. Detta i enlighet med LO:s remissvar på det förslag som föregick regeringens proposition. Miljöpartiet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillträde för regionala skyddsombud och tillkännager detta för regeringen.

Skyldighet för arbetsgivare att bereda arbetstagare möjlighet att träffa facket för att få kunskap om sina rättigheter

Kunskap om vilka rättigheter man har är centralt för att människor också ska kunna kräva att få sina rättigheter. Detta är också något som Delegationen mot arbetslivskriminalitet betonar. Delegationen mot arbetslivskriminalitet anser att det behövs ytterligare åtgärder för att nå ut med information om rättigheter, skyldigheter och möjligheter till stöd till de arbetstagare som riskerar att utsättas för arbetslivskriminalitet. Detta är av avgörande betydelse, eftersom människor som inte känner till sina rättigheter inte heller kan agera för att de ska tillvaratas. Svensk arbetsmarknad bygger i hög grad på partsmodellen där fackföreningar och arbetsgivarorganisationer förhandlar fram de villkor som gäller i olika

branscher på arbetsmarknaden. Fackföreningarna företräder arbetstagarnas intressen och arbetsgivarorganisationerna företräder arbetsgivarnas intressen. Fackföreningarna är därför en lämplig part att informera arbetstagarna om deras rättigheter.

För att säkerställa att arbetskraftsinvandrare verkligen får information om sina rättigheter i Sverige föreslår Miljöpartiet att det ska införas en skyldighet för arbetsgivaren att säkerställa att arbetstagare från tredjeland får information om de rättigheter som råder på svensk arbetsmarknad, exempelvis genom att skapa förutsättningar för informationsmöten med företrädare för relevanta fackförbund. Därför föreslår vi att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättigheter för arbetstagare att få information om vilka rättigheter anställda har på den svenska arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

Skärpt tillsyn och myndighetssamverkan

Delegationen mot arbetslivskriminalitet har i uppdrag att, ur ett samhällsövergripande perspektiv, verka samlande och stödjande i förhållande till aktörer som motverkar arbetslivskriminalitet och främja samverkan och erfarenhetsutbyte dem emellan. Delegationen har i ett delbetänkande lämnat flera bra förslag för att stävja arbetslivs-kriminaliteten och skydda människor i utsatthet.

Delegationen bedömer att en tydligare och mer långsiktig styrning av myndigheterna bör övervägas, till exempel genom gemensamma skrivningar i respektive myndighets instruktion. Miljöpartiet delar delegationens bedömning att enhetliga skrivningar rörande arbetet mot arbetslivskriminalitet bör övervägas i samtliga samverkande myndigheters respektive instruktioner, i syfte att tydligt peka ut arbetet mot arbetslivskriminalitet som ett varaktigt prioriterat uppdrag hos myndigheterna. Delegationen bedömer också att fler branscher bör prioritera arbetet mot arbetslivskriminalitet, något Miljöpartiet anser behövs.

Delegationen bedömer också att det straffrättsliga skyddet mot arbetskraftsexploatering bör ses över. Människohandel och människoexploatering har pekats ut som de värsta formerna av arbetslivskriminalitet. Av olika skäl har det dock visat sig svårt att ställa någon till svars för dessa brott. Flera aktörer har även pekat på förekomsten av vissa sätt att utnyttja arbetstagare som inte är kriminaliserade i Sverige. Miljöpartiet instämmer i detta och uppmanar därför regeringen att låta utreda hur det straffrättsliga skyddet mot arbetskraftsexploatering kan stärkas. En sådan utredning kan ta avstamp bland annat i den reglering som finns bl.a. i våra nordiska grannländer.

Delegationen har också funnit anledning att värna och utveckla den roll som civilsamhällesorganisationer fyller när det kommer till att ge stöd till arbetstagare som har utsatts för eller riskerar att utnyttjas i arbetslivskriminella förfaranden. Miljöpartiet ser detta som positivt och vill betona vikten av ett livskraftigt civilsamhälle som på olika sätt kompletterar offentlig verksamhet.

Slutligen föreslår delegationen att upphandlande statliga och kommunala myndigheter, i egenskap av avtalsparter, följer upp att krav om arbetsrättsliga villkor i upphandlingsavtalen efterlevs. Detta i syfte att begränsa utrymmet för aktörer som ägnar sig åt arbetslivskriminalitet. Miljöpartiet instämmer i den bedömningen och anser att regeringen bör säkerställa att efterlevnaden av arbetsrättsliga krav följs upp. Därför anser vi att regeringen måste säkerställa att arbetet mot utnyttjande av människor som kommer till Sverige för att arbeta måste prioriteras av alla relevanta myndigheter.

Straffa den som fuskar – inte offret

Det normala i samhället är att den som bryter mot en regel är den som blir straffad. För arbetskraftsinvandrare är logiken oftast precis tvärt om: om arbetsgivaren betalat dig för låg lön är det du som blir av med rätten till arbete och uppehållstillstånd i Sverige. Arbetsgivaren straffas oftast inte alls mer än att den blir av med sin anställda. Om den anställda redan har bytt jobb från den fuskande arbetsgivaren blir konsekvensen fortfarande att arbetstagaren straffas med förlorat uppehålls- och arbetstillstånd medan den forna arbetsgivaren inte påverkas alls. Det här är helt orimligt.

Ett konkret fall där detta uppmärksammades var när vårdbolaget Attendo rekryterat sjuksköterskor från Filippinerna och annonserat på ett felaktigt sätt hos Arbetsförmedlingen. Sjuksköterskorna hade förstås inte haft en aning om att annonseringen inte följt reglerna och borde inte drabbas av detta fel. Sjuksköterskorna har både utbildat sig och lärt sig svenska och arbetat i flera år i Sverige. De borde få rätt att fortsätta arbeta och leva här.

Det rimliga vore att istället införa mer kännbara sanktioner direkt mot den arbetsgivare som brutit mot reglerna, t.ex. genom straffavgifter, företagsbot eller, i grova fall, näringsförbud. Den som betalat ut för lite i lön, tagit ut ockerhyror eller på annat sätt gjort fel som drabbat arbetstagaren borde dessutom oftare bli skyldig att betala skadestånd till den drabbade arbetstagaren.

Arbetstagarens situation borde i sin tur tryggas så att man som arbetstagare inte är rädd för att anmäla sin arbetsgivares brott, fusk och utnyttjande till myndigheterna. Om arbetstagaren kan känna sig trygg med att hen får en tidsfrist på sig att söka nytt arbete under en period efter att arbetsgivarens fusk uppdagats samtidigt som den som utnyttjar eller fuskar med systemet skulle få kännbara straff skulle sannolikt fusket minska samtidigt som mer skulle uppdagas.

För att arbetstagaren verkligen ska kunna tillgodogöra sig sina rättigheter bör arbetstagaren också ha möjlighet att vara kvar i Sverige under den tid som krävs för att arbetstagarens krav på arbetsgivaren ska kunna prövas i en rättslig tvistprocess.

Miljöpartiet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sluta straffa arbetstagare för arbetsgivarens fel och det som anförs i motionen om skärpta sanktioner mot arbetsgivare som fuskar med reglerna om arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen. Arbetstagare som inte får de villkor som de utlovats eller som tvingas betala ockerhyror bör därutöver få rätt till skadestånd och kränknersättning. Arbetstagare bör dessutom ha faktiska möjligheter att driva dessa frågor mot arbetsgivaren genom att få möjlighet att stanna i Sverige för att frågan om skadestånd m.m. ska kunna prövas i en rättslig tvistprocess.

Möjlighet att byta arbetsgivare även under den första tillståndspanoden

Idag är arbetstagaren bunden till den första arbetsgivaren och yrket under de första två åren, respektive yrket för de nästa två åren. Att göra det möjligt för arbetskraftsinvandrare att byta arbetsgivare är viktigt för att stärka arbetstagarens ställning och makt i förhållande till arbetsgivaren. Arbetskraftsinvandrare bör, på samma sätt som andra arbetstagare, ha rätt att avancera yrkesmässigt eller rösta med fötterna om han eller hon inte är nöjd med sin arbetssituation. I en enkätundersökning bland arbetskraftsinvandrare från Work Permit Holders Association (WPHA) med 186 respondenter svarar fler än 80 procent att

begränsningen som innebär att arbetstagaren inte kan byta arbetsgivare eller yrke under de första 48 månaderna utgör ett betydande hinder i deras karriärsutveckling.

Möjligt att ha flera arbetsgivare samtidigt

Enligt nuvarande regler kan ett arbetstillstånd bara sökas för en anställning, vilket innebär att en person som jobbar extra på ytterligare ett jobb bryter mot regelverket. Det innebär också att man inte kan ha två eller flera deltidsanställningar som tillsammans gör att kravet på att kunna försörja sig uppfylls. Miljöpartiet anser att en person som har två eller flera anställningar som tillsammans gör att kraven i lagen är uppfyllda bör beviljas uppehålls- och arbetstillstånd. Att t.ex. jobba halvtid för två arbetsgivare ska inte vara en omöjlighet.

Servicefunktion för mindre och medelstora företag

Detta är i synnerhet viktigt för arbetsgivare som saknar kollektivavtal eftersom det kan vara svårt att veta hur avtalen ska tolkas.

Möjlighet att resa ut ur Sverige även under den period då en förlängningsansökan handläggs

För att Sverige ska vara ett attraktivt land för internationell arbetskraft behöver vi säkerställa att arbetskraftsinvandrare har rimliga och förmånliga regler. Att en person som arbetar i Sverige inte får åka hem och hälsa på en sjuk förälder eller fira en högtid medan hans förlängningsansökan behandlas är oanständigt.

Förläng omställningsperioden

En person vars tillstånd har återkallats har under en s.k. omställningsperiod möjlighet att under fyra månader söka nytt arbete. Vi vill att omställningsperioden ska förlängas till sex månader för att stärka arbetskraftsinvandrarens ställning på arbetsmarknaden. Det är viktigt för att minska arbetstagarens beroende av arbetsgivaren att han eller hon ges rimlig tid att hitta ett nytt arbete när ett ärende om återkallelse har inletts eller när anställningen har upphört.

Nej till godtyckliga lönegränser

Regeringen aviserar nu att enbart personer som tjänar över 27 360 kr i månaden ska kunna komma till Sverige för att arbeta. Även om det är relevant att diskutera om den gamla praxisen om att det går att försörja sig på 13 000 kr/månad verkligen är hållbar i dagens kostnadsläge är det anmärkningsvärt att regeringen sätter nivån så långt över vad andra människor i Sverige förväntas klara sig på och massutvisar folk som arbetar och betalar skatt i vårt land. Vi i Miljöpartiet motsätter oss kraftfullt denna godtyckliga lönegräns.

Återinför spårbyte

Regeringens avskaffande av spårbyte utan övergångsbestämmelser har lett till allvarliga konsekvenser för både de berörda familjerna och deras arbetsplatser. Människor som bott och arbetat i Sverige i många år och vars barn etablerat sig i Sverige och svensk skola utvisas plötsligt utan goda skäl. Det går inte att förstå hur Sverige eller integrationen skulle gynnas av att utvisa omtyckta kollegor och medarbetare på företag och inom äldreomsorgen. Spårbytet bör återinföras. De som redan etablerat sig i Sverige ska få stanna och arbeta här.

Spårbyte har inneburit en bra möjlighet för människor som bott och arbetat i Sverige men fått avslag på sin asylansökan att bo kvar och bidra till det svenska samhället. Ofta har asylprocessen pågått i flera år och den asylsökande har hunnit påbörja sin etablering i Sverige. Spårbyte beviljas inte utan krav – tvärtom krävs att en till exempel har styrkt sin identitet och varit anställd hos samma arbetsgivare de senaste fyra månaderna och att anställningen ska fortsätta i minst tolv månader framåt. Anställningsvillkor ska dessutom vara på minst samma nivå som enligt svenska kollektivavtal eller vad som är brukligt inom branschen eller yrket i Sverige.

Om myndigheternas bedömning är att skyddsskäl saknas är spårbyte ett bra alternativ som gör att människor kan fortsätta sin etablering i Sverige och bidra aktivt till samhället. Band som ofta under flera år knutits till Sverige genom familj, vänner och arbete kan fortsätta utvecklas. Genom spårbytet tar vi till vara de insatser som gjorts från både samhället och den enskilde för att stärka sina språkkunskaper, utbilda sig och lära sig ett nytt yrke eller utvecklas i sitt yrke. Alternativet är dåligt. Avskaffat spårbyte har inneburit att människor som har anställning i Sverige och försörjer sig och bidrar till Sveriges välbefinnande först måste lämna Sverige för att ansöka om att få fortsätta sina arbeten från utlandet och vänta på besked i de fyra månader som det just nu tar för Migrationsverket att handlägga ansökningar om arbetstillstånd. Det är ett slöseri med resurser som inte gagnar vare sig individen eller samhället. För vissa kategorier av sökande kan det till och med dröja i över ett år. Därför bör möjligheten till spårbyte återinföras, samtidigt som åtgärder vidtas för att motverka att lagstiftningen för asyl- och arbetskraftsinvandring kringgås. I det reformarbetet ger Riksrevisionens rekommendationer god ledning.

Återställ förutsättningarna för ungdomarna som omfattas av nya gymnasielagen att få permanent uppehållstillstånd

Såväl omständigheter i omvärlden som långa handläggningstider, ändrade regler och ny rättspraxis har i otaliga omgångar ändrat gruppens förutsättningar. År 2023 hände det återigen till följd av ny praxis från Migrationsöverdomstolen. Nyligen uppdragades dessutom att Migrationsverket i Region Syd haft så långa handläggningstider att ett hundratal ungdomar av det skälet inte beviljats permanent uppehållstillstånd trots att de klarat sina gymnasiestudier och fått fast anställning inom lagens tidsramar.

Domen från 2023 innebär att kraven för permanent uppehållstillstånd måste vara uppfyllda både när man ansöker och när Migrationsverket prövar ansökan. Under flera år har det stått klart att det räcker att kraven är uppfyllda när ansökan prövas. Om man vid ansökan har ett anställningserbjudande så kommer det inte att vara tillräckligt. Inte heller ett anställningsavtal som påbörjas efter att det tidsbegränsade uppehållstillståndet löpt ut räcker.

Den här plötsliga ändringen påverkar individer retroaktivt och de saknar förutsättningar att spola tillbaka tiden för att anpassa sig till det nya rättsläget. I praktiken kan enskilda, i denna redan mycket utsatta grupp, komma att lida rättsförlust till följd av att de litat på den lagtolkning som Migrationsverket gjort sedan länge. Exempelvis kan det röra fall där anställningen kunnat påbörjas inom den nu gällande tiden om man hade vetat om att det skulle vara avgörande för hela ens framtida liv. Migrationsverket skriver att i praktiken kommer det framöver att innebära att man kan få avslag om man hade ett avtal om två års anställning när det tidsbegränsade uppehållstillståndet löpte ut, men det vid prövningstillfället återstår mindre än två år av anställningen.

De ungdomar som fått sina förlängningsansökningar handlagda först efter flera års tid hos Migrationsverket Region Syd har i sin tur fått avslag på permanent uppehållstillstånd enbart på grund av att Migrationsverket inte beviljat deras ansökningar om förlängt tidsbegränsat uppehållstillstånd i tid. Därför hade uppskattningsvis ett hundratal ungdomar inte tidsbegränsade uppehållstillstånd när de fick sitt fasta jobb. Att dessa ungdomar ska drabbas av fleråriga handläggningstider hos ansvarig myndighet genom att förlora sina rättigheter är oacceptabelt.

Samtliga individer som genom Migrationsöverdomstolens dom förlorar möjligheten att få permanent uppehållstillstånd kommer att vara individer som arbetar och har en varaktig anställning, och som uppfyller alla de kriterier som lagen ställer upp. De bidrar till samhället på många olika sätt, inte minst arbetar de i bristyrken och i samhällsviktiga verksamheter inom välfärden. En majoritet av ungdomarna som jag själv mött arbetar som undersköterskor i äldreomsorgen. Konsekvenserna är orimliga.

Vi föreslår därför att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs om behovet av att ändra lagen så att individerna som omfattas av nya gymnasielagen ska beviljas permanent uppehållstillstånd om de uppfyller lagens villkor när Migrationsverket fattar beslut samt att regeringen agerar för att ingen ska förlora sin rätt till permanent uppehållstillstånd enbart till följd av olagligt långa handläggningstider hos Migrationsverket.

Annika Hirvonen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Mats Berglund (MP)

Camilla Hansén (MP)

Malte Tängmark Roos (MP)

Jan Riise (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Nils Seye Larsen (MP)